

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E SAVRULAN BİR HAYAT: MEHMET FAİK ASAL (1889-1958)

Yard.Doç.Dr.Ercan HAYTOĞLU*

ÖZET

Acıpayam'dan başlayan hayat yolculuğuna eğitim amacıyla Denizli, İzmir ve İstanbul'u dahil eden Mehmet Faik, II. Meşrutiyetin ilanı ve 31 Mart Olayı şahitlerinden biri olmuştur.

Başladığı yüksek tahsili tamamlayamayan Mehmet Faik, İstanbul'da çıkan ve döneminin en önemli gazetelerinden biri olan Tanin gazetesinde çalışmaya başlamıştır. Bu sırada Batıcı görüşlere sahip Mehtâb mecmuasının sorumlu müdürlüğünü, bu derginin kapatılmasından sonra yayınlanan Şebtâb mecmuasının genel müdürlüğünü yapmıştır.

Hüseyin Kazım Beyin Selanik Valiliği'ne atanması ile Selanik'te Vodine Kazası Osturva Nahiyesi Müdürlüğü'ne atanmıştır. Balkan Savaşı başladıktan sonra İstanbul'a dönmüştür. Bâb-ı Âli Baskını arkasından Acıpayam'a dönme kararı almıştır. Mehmet Faik Bey nahiye müdürlüğü ve dava vekilliği görevlerinde bulunmuştur.

Mehmet Faik Bey, Acıpayam Türk Ocağı reisliği, CHP Mutemet ve İlçe Başkanlığı, İl Genel Meclisi Üyeliği, Acıpayam Belediye Başkanlığı, İl Daimi Encümeni Üyeliği ve VII. Dönem (1943-1946) Denizli Milletvekili olarak TBMM'de görev yapmıştır.

1946 seçimlerine bağımsız milletvekili adayı olarak girmesi partisiyle ilişkilerinin bozulmasına yol açmıştır. Faik Asal, Acıpayam Orman İdaresi ve Burdur'un Yeşilova ilçesinde dava vekilliği görevlerinde bulunduktan sonra 27 Haziran 1958'de ölmüştür.

Anahtar Kelimeler: Faik Asal, Mehtâb, Şebtâb, Acıpayam, Cumhuriyet Halk Fırkası.

---

* Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

A LIFE HURLED FROM OTTOMAN TO THE REPUBLIC:**MEHMET FAİK ASAL (1889-1958)****ABSTRACT**

Starting his life quest from Acıpayam, Mehmet Faik, adding to this quest Denizli, İzmir and İstanbul for the purpose of education, witnessed the declaration of Constitutional Monarchy and 31 March Events.

Mehmet Faik, who could not complete his further education, started to work for Tanin, one of the most important newspapers of the period. Meanwhile, he worked as the responsible head of the Westernist Mehtâb periodical, after its abolishment as the general manager for Şebtâb periodical.

With Hüseyin Kazım Bey's appointment to Salonika as the governor, he was appointed as the governor to the Osturva sub District of Vodine County in Salonika. He returned back to İstanbul after the Balkan War started. He decided to turn back to Acıpayam after Babı- Ali Descent. Mr. Mehmet Faik performed the duties of county management and court counselor.

Mr. Mehmet Faik served as the Chief of Türk Ocakları, Head and Fiduciary of CHP, Member of Provincial Council, Major of Acıpayam, Member of Province Permanent Committee and as Deputy of Denizli in the 7th period Turkish National Assembly (1943-1946)

His coming up for 1946 elections as independent deputy candidate caused deterioration in his relations with his party. Faik Asal, after serving in Acıpayam Forest Administration and as Court Counselor in Yeşilova Borough of Burdur died on 27th June, 1958.

Key Words: Faik Asal, Mehtâb, Şebtâb, Acıpayam, People's Republican Party.

Mehmet Faik Asal

Faik Asal¹ 1889'da Acıpayam (Garbi Karaağaç)'da dünyaya gelmiştir². Acıpayam Rüştüyesi'ni birincilikle bitirdikten sonra Denizli İdadisinde³ öğrenime başlamıştır. Denizli İdadisinde dördüncü sınıfı 1905'de okuyan Mehmet Faik, beşinci sınıfı 1906'da İzmir İdadisinde, altıncı sınıfı da 1907'de İstanbul Mercan İdadisi'nde okumuştur. Ancak çeşitli nedenler ile idadiden mezun olamamıştır⁴.

II. Meşrutiyet'in ilan edildiği dönemde İstanbul'da olmasına rağmen,⁵ parasız ve yatılı bir mektebe giremeyen Mehmet Faik, İstanbul'da tahsil hayatını sürdürmek amacıyla Yüksek Eczacı Mektebine kayıt yaptırmıştır⁶. 1910-1911 öğretim döneminde başarı göstererek ikinci sınıfa geçtiyse de, babasının ekonomik sıkıntıları yüzünden para

¹ "Dârülfunûn-ı Osmani Tıp Fakültesi, Eczacı Şubesi Talebesine Mahsus Hüviyet Varakası" nda adı "Mehmet Efendi" olarak yer almaktadır. 9 Ağustos 1937'de Acıpayam Nüfus İdaresi'nden alınan nüfus cüzdanı isim hanesinde ise "Mehmet Faik" adı yer almaktadır. Ancak bunlar dışında elimize geçen tüm yazışmalarda ve kendi yazılarında "Faik Asal" yazıldığı görülmektedir. 1967 Denizli İl Yıllığı'nda VII. Dönem Denizli Milletvekili'nin adı ve soyadı yanlış olarak "Faik Arslan" olarak yazılmıştır. **Denizli İl Yıllığı 1967**, Akyıldız Matbaası, Ankara 1968, s.5.

² BCA. (Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi) 490.01/151.599.3, s.37.

³ İdadiler Osmanlı'nın son zamanlarında açılmaya başlamış ve II. Abdülhamit döneminde yaygınlaşmıştır. Eğitim süresi yedi yıl olan idadiler, güntümüzdeki liselere denk düşen ve rüştiyeyi bitirmiş öğrencilerin devam ettikleri okullardır.

⁴ Mehmet Faik Bey birçok nedenden dolayı sınıfını geçemediğini belirtse de, bu nedenler ile ilgili hiçbir bilgi vermemektedir. BCA. 490.01/151.599.3, s.37, BCA. 490.01 (CHP Kataloğu) 365.1535.1, Faik Asal'ın 27 Mart 1950 tarihli CHP Milletvekilliği Aday Formu'ndan Faik Asal'ın okuma derecesi kısmında orta, son diplomasını aldığı okul Denizli idadisi yazmaktadır. Faik Asal için TBMM Albumunda da; eğitim durumu Orta bilgisine yer verilmiştir. **TBMM Albümü**, Dönem VII, Toplantı 3, 6 Kasım 1945, TBMM Basımevi, Ankara 1945, s. 28.

⁵ Faik Asal, II. Meşrutiyet'in ilanı ve sonrası için yaptığı genel bir değerlendirmede; "1908 tarihinde Meşrutiyet ilan edildi. Menhus istibdat devrinin zulüm ve saltanatına biraz set çekildi. Halka biraz ümit, feyiz ve ferahlık verildi, kalplerde ruhlarda vatan muhabbetini uyandırdı: milliyet duygularını, canlandırdı, körükledi... Ne yazık ki dahilde vuku bulan 31 Mart vesaire gibi irtica hadiseleri ve zuhur eden İtalyan, Balkan ve Umumi Harpler sebebiyle millet bundan da hakkıyla istifade edemedi..." demektedir. Faik Asal, "Mukayeseler", Acıpayam Aylık Mesleki ve Kültür Dergisi, Sayı: 11, Cilt 2, s.4.

⁶ BCA. 490.01/151.599.3, s.37. Öğrencilik dönemine ait Rumi 6 Şubat 325 (Miladi 19 Şubat 1910) tarihi taşıyan belgede "Dârülfunûn-ı Osmani Tıp Fakültesi, Eczacı Şubesi Talebesine Mahsus Hüviyet Varakasıdır" kaydı yer almaktadır.

O dönemde Eczacılık okuluna Dârüşşafaka, yedi yıllık idadi, sultani ve bu düzey bilgisi olanlar ile özel okul mezunları sınavla girebiliyordu. Musa Ak, **II. Meşrutiyet Dönemi'nde Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları (1908-1918)**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Denizli 2006. s.83.

gönderememesi ve eczacılık mesleğine de ilgi duymamasından dolayı okulu bırakmak durumunda kalmıştır.

Okuldan ayrılmasının ardından ekonomik sıkıntılarının daha fazla arttığı bir sırada, bir yıl öğrencisi olduğu Mercan İdadisi'nin müdürü iken tanıdığı Hüseyin Cahit Bey'den (Yalçın) yardım istemeyi düşünmüştür. Hüseyin Cahit Bey, II. Meşrutiyet'in ilanının ardından Mercan İdadisi müdürlüğünü bırakmış ve Tanin gazetesini yayımlamaya başlamıştır⁷. Mehmet Faik, gazetesinde çalışmak için kendisinden izin isteyince, Yalçın bu isteği olumlu karşılamıştır. Tanin gazetesinde çalışmaya başlayan Mehmet Faik sırasıyla gazetenin muhabir, gazete satıcılığı ve abone kaydı işlerinde çalışmıştır. Mehmet Faik, gazete matbaasında çalıştığı günler için "...Kırılmış, yıkılmış, tahrip edilmiş makine, matbaa, gazete işlerini yoluna koyduk" demektedir. Gazetede bir süre çalıştıktan sonra kendi ifadesiyle "*Ben etrafıma topladığım bir çok güzide, heveskâr gençlerle (haftalık) "Mehtâb" namında edebî, içtimaî bir mecmuayı çıkarıyordum*" diyerek yayımladığı mecmuadaki merkezi rolünü vurgular⁸.

Mehmet Faik Bey imtiyaz sahipliğini Mehmet Tahir'in yaptığı "Mehtâb" isimli mecmuanın mesul müdürü olarak görev almıştır. 23 Temmuz 1911'den itibaren yayımlanmaya başlamış olan "Mehtâb" mecmuası Tanin Matbaası'nda haftalık olarak basılmış ve nüshası bir kuruştan (kırk para) satışa sunulmuştur. Mecmuanın isminin altında "edebî, fennî, içtimaî, teceddüd ve inkılâb-ı fikriye hadim ceride-i üsbûfyedir" ifadesi yer almıştır⁹.

Mehmet Faik mecmuanın "*..bence manevi kıymeti pek büyüktür*"¹⁰ sözleriyle önemini vurguladıktan sonra, mecmuanın "*eski, mutaassıp ve irticâî zihniyetlerle cesaretle mücadele etmeyi millî ve medeni bir gaye*" olarak gördüğünü ve "*birçok güzide gençlerle bu gayenin elde edilmesine*" çalışıldığını belirtmiştir. Mehmet Faik'in mecmuanın yayın politikası olarak algılayabileceğimiz "*...Köhneleşmiş, yıpranmış, din telakkisininin, softaların, medresenin çok iptidai olan peçenin, tesettürün,*

⁷ Hüseyin Cahit Yalçın (1874-1957), 1897'den sonra Vefa ve Mercan İdadilerinde Türkçe, Fransızca öğretmenliği ile müdür yardımcılığı ve müdürlük görevlerini sürdürmüş, 1908'de memuriyet görevinden ayrılmıştır.

⁸ BCA. 490.01/151.599.3, s.38. Mehmet Faik Bey, mecmuanın başyazarlığını Aġaoġlu Ahmet, Yusuf Akçura ve Mehmed Hadi Beylerin yaptığı bilgisini veriyorsa da, Aġaoġlu Ahmet ve Yusuf Akçura'nın bu mecmuada yazı yazdıklarını gösteren hiç bir bilgiye rastlanmamıştır.

⁹ Bkz. Mehtâb, Sayı:1, 10 Temmuz 1327, Birinci Sene, Pazar sayısından, Sayı 15, 20 Teşrin-i Evvel 1327 Birinci sene, Perşembe sayısına kadar yayınlanmış olan tüm nüshalar.

¹⁰ Faik Asal'ın 26 Kasım 1954 tarihli bizzat kendisinin daktiloda yazdığı "Bu (Mehtâp) Mecmuası" adlı yazısı.

Sırât-ı Müstakim'cilerin, Sebülreşâtcuların şiddetle aleyhinde idi..." değerlendirmesi çok önemli olsa gerektir¹¹.

Mehtap mecmuasının on beş sayı yayımlanmasından sonra, mecmuada yer alan yazıların "*hocaların ve meşihatın hoşuna gitmemesinden*" ve *Dîvân-ı Harb-i Örfî*'ye yaptıkları sürekli şikâyetlerden dolayı mecmuanın kapatılması kaçınılmaz olmuştur. Mecmua kapatılırken Mehmet Faik, Mehmet Hadi ve İskender Fahreddin Beyler *Dîvân-ı Harbe* sevk edilmişlerdir¹². Uzun süren yargılamalardan sonra Mehmet Faik ve İskender Fahri Beyler beraat ederken, Mehmet Hadi Bey'in *İdare-i Örfîye* dışına çıkarma ile cezalandırılmasına karar verilmiştir¹³.

Mehtâb mecmuasının son sayısını 2 Kasım 1911'de yayımlamasından yaklaşık dört ay sonra, imtiyaz sahipliğini ve mesul müdürlüğünü Sıdkızâde A. N. nin, umumi müdürlüğünü Mehmet Faik'in yaptığı yeni bir mecmua yayımlanmaya başlanmıştır. "*Şebtâb*" adlı haftalık mecmua, "*Mehtâb*"ın yayımlanmasına son verilen 15. sayının bir devamı 16/1 sayı olarak 29 Şubat 1912 (16 Şubat 1327)'den itibaren yayınlanmıştır. Mehtâb gibi "40 paradan" satışa sunulan ve mecmua isminin altında "edebî, fennî, içtimai, teceddüd ve inkılâb-ı fikriye hadim ceride-i üsbûyyedir" ifadesi aynen yer alan "*Şebtâb*", kapatılan "*Mehtâb*" mecmuası adresinden ve sayfa sayısı da Mehtap'ın kaldığı sayfa olan 209'dan itibaren yayımlanmaya başlanmıştır¹⁴. Bu mecmua 16-1, 17-2 ve 18-3 olmak üzere üç sayı yayımlanabilmiştir¹⁵.

Mehmet Faik'in basın hayatına olan yoğun ilgisi, gazete çalışması olmayı istemesi ve "*Mehtâb*" ile "*Şebtâb*" mecmualarının yayınlanmasında fiilen görev almasıyla açıkça görülmüştür¹⁶.

¹¹ BCA. 490.01/151.599.3, s.38, Bu değerlendirmede mecmuanın modern değerlere yer verdiği anlaşılabilirlikle, Asal kendisi mecmuayı liberal olarak niteleme gereği hissetmiştir. Kanaatimizce Abdullah Cevdet'in ve diğer yazarların yazılarına dikkat edildiğinde mecmuanın Batıcılık akımının belirgin şekilde ifade edilmesine zemin oluşturduğu görülmektedir.

¹² Mehmet Faik Bey mecmuada mesul müdür olarak görev yaparken, Mehmet Hadi ve İskender Fahreddin Beylerin yazıları yayımlanmıştır.

¹³ BCA. 490.01/151.599.3, s.38.

¹⁴ *Şebtab*, 16-1, 16 Şubat 1327 s.209.

¹⁵ Mehtap Mecmuası'nın on beş sayılık koleksiyonu mikrofilm olarak Ankara Milli Kütüphane'de okuyucuların hizmetine sunulmaktadır. Ayrıca on beş sayılık Mehtap Mecmuası'nın 5. sayısı, üç sayılık Şebtab mecmuasının 17-2 sayısı eksik olmak üzere PAÜ. Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü kitaplığında yer almaktadır.

¹⁶ Faik Asal Acıpayam Aylık Mesleki ve Kültür Dergisi'nin yayımlanmasından haberdar edilmesi sonrası, adı geçen dergide yazdığı "*Hakikat Olan Hayaller*" başlıklı yazısında, "*Taa küçüklüğümden beri her nedense gazeteciliğe ve basına karşı derin bir sevgim bulunduğundan mıdır, nedendir bilmem...*" sözlerine yer vermiş olması dikkat

Mehmet Faik Bey'in gazetede çalışmaya başlamasıyla birlikte, Hüseyin Cahit Bey'in çevresiyle de tanıştığı ve giderek kendi çevresini genişletmeye başladığı anlaşılmaktadır. 1912'de Selanik Valiliğine gitmekte olan Şeyh Muhsinifani (Hüseyin Kâzım Bey)¹⁷ ile Selanik'e gitmek üzere İstanbul'dan ayrılmıştır. Mehmet Faik Bey, Hüseyin Kazım Bey'in yardımlarıyla Selanik'te Vodine Kazası Osturva Nahiyesi Müdürlüğü'ne tayin edilmiştir. Hüseyin Kazım Bey İstanbul'a döndükten daha sonra kendisi de Selanik Vilayeti'nden ayrılmıştır.

Mehmet Faik Bey, Balkan Savaşı'nın başlaması ile Balkanlarda yaşanan sefaletle şahit olduktan sonra İstanbul'a dönmüştür. I. Balkan Savaşı'nın kaybedilmesinin yol açtığı karışıklıklar sürecinde Bâb-ı Âli Baskını'nın gerçekleşmesi ile İstanbul'da artık kalmak istemediği için doğduğu yer Acıpayam'a geri dönme kararı almıştır¹⁸.

Mehmet Faik Bey Acıpayam'a döndükten sonra Haziran 1913'den Kasım 1923'e kadar Denizli, İzmir ve Muğla'nın farklı yerlerinde nahiyeye müdürlüğü yapmıştır¹⁹. Nahiyeye müdürlüğü görevinden Cumhuriyet'in ilanından kısa bir süre sonra (1923) istifa ederek, tekrar doğum yeri olan Acıpayam'a geri dönmüştür²⁰. Mehmet Faik Bey aldığı dava vekâleti ruhsatnamesi ile Acıpayam'da "dava vekili" olarak çalışmaya başlamıştır.

Kendisine Acıpayam'da bir iş imkanı oluşturduktan sonra, kendi deyimiyle sıra "...Memleket işlerine gelmişti...". Bunun için dava vekilliği yaptığı işhanı altında bulunan iki kahvehaneden birini kiralayarak, "O günün millî mabedi, medenî ve içtimaî hayatın kaynağı, merkezi nâşiri demokrasi olan" diye tanımladığı Türk Ocağı'nın Acıpayam Şubesi'ni açmıştır. Acıpayam'da onun çabalarıyla Türk Ocağı kısa sürede büyük bir ilgi görmüştür. Haftada bir iki defa verilen konferanslar yanında köylere yapılan ziyaretler, köylerden Acıpayam'a

---

çekicidir. Faik Asal, "Hakikat Olan Hayaller", Acıpayam Aylık Mesleki ve Kültür Dergisi, Cilt 1, Kasım 1953, Sayı:2, s.4.

¹⁷ Dini eserlerinde Şeyh Muhsini Fani imzasını kullanan Hüseyin Kazım Kadri (1870-1934) memurluk, öğretmenlik, valilik görevlerinde bulunmuş, ayrıca milletvekilliği ve nazırlık yapmıştır. 1908'de arkadaşlarıyla Tânin gazetesini çıkarmıştır.

¹⁸ BCA. 490.01/151.599.3, s.38.

¹⁹ Mehmet Faik Bey, Tavas (Kale), Çeşme (Barbaros), Sarayköy (Babadag), Salihli (Adala), Milas (Selimiye ve Küllük) ve daha sonra ikinci defa olmak üzere Salihli (Adala)'de nahiyeye müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur.

²⁰ BCA. 490.01 (CHP Kataloğu) 365.1535.1, Faik Asal'ın 27 Mart 1950 tarihli CHP Milletvekilliği Aday Formu'nda "15/ Temmuz/ 1328 den 5/Kasım (Teşrinisani) 1339 tarihine kadar muhtelif yerlerde bucağın müdürlüğü..." yaptığı şeklinde genel bir ifade yer almıştır. Buna göre Asal'ın 28 Temmuz 1912'den 5 Kasım 1923'e kadar bu görevde bulunduğu anlaşılmaktadır. BCA. 490.01/151.599.3, s.38'de nahiyeye müdürlüğü sırası için "329 Haziran'ından 339 Teşrin-i Sanisine kadar..." bilgisi yer almaktadır.

gelen köylülere gösterilen büyük kolaylıklar, dilekçeleri yazılarak işlerinin takip edilmesi gibi işler bu ilginin oluşmasında etkin rol oynamıştır. Halkla sağlanan sıcak temasın getirdiği cesaret ile Mehmet Faik Bey Türk Ocağı'na ait bir binanın inşasına karar vermiştir. On dört lira ile inşaatına başlanan bina kısa sürede verilen destekler ile tamamlanmış ve elli bin lira değerinde bir bina meydana getirilmiştir. Türk Ocağı çalışmalarının bir diğeri de, Acıpayam'ın en çok ihtiyaç duyduğu Askerlik Şubesi binasının inşa edilmesi olmuştur. Bunun ardından Türk Ocağı binasına bitişik olarak Belediye için bir bina inşa edilmiştir. Bu hizmetlerinin yanında farklı dönemlerde Mehmet Faik Bey'in Acıpayam'a birçok hizmeti de olmuştur²¹.

10 Nisan 1931'de toplanan Türk Ocakları Olağanüstü Kurultayı'nda Ocakların Cumhuriyet Halk Fırkası'na (CHF) katılması ve bütün mallarının devredilmesi hakkında komisyon kararı oy birliği ile kabul edilmiştir²². Bu tarihe kadar Acıpayam Türk Ocağı Şubesi'nin reisliğini yapan Mehmet Faik Bey; kararın kabulünün ardından CHP Mutemet ve İlçe Başkanlığı görevine getirilmiştir²³. Mehmet Faik Bey, 1928'den 1943 yılına kadar İl Genel Meclisi üyeliği de yapmıştır. 8 Ocak 1934'ten 10 Mart 1935'e kadar Acıpayam Belediye Başkanlığı görevinde de bulunan Faik Asal, 10 Mart 1935'den 3 Mart 1943'e kadar İl Daimî Encümeni üyeliği yapmıştır. Acıpayam'da sevilen ve faal kişiliği ile takdir uyandıran Faik Asal, VII. Dönem Denizli milletvekilliği için adaylığını koymuş ve yapılan seçimlerde milletvekili seçilmesiyle TBMM yolu kendisine açılmıştır. 8 Mart 1943'ten 5 Ağustos 1946'ya kadar TBMM'de Denizli milletvekili olan Asal,²⁴ milletvekilliği

²¹ Türk Ocakları'nın tasfiyesinin ardından bu bina Acıpayam Halkevi binası olarak kullanılmıştır. BCA. 490.01.71.272.1(4/5/1936 tarihli yazı) s.29, BCA. 490.01/151.599.3, s.38, Faik Asal Acıpayam'a yaptığı hizmetleri kendi ifadesiyle; "*Memleketin çarşısında, dükkânların, binaların yapılmasında yolların açılmasında ve genişlemesinde, ilk mektebin, orta mektebin, ofis binasının ve yeni yapılıp bümek üzere olan halkevinin yerinin istimlak ve inşasında ve yine yapılmakta olan orta mektebin inşasında, dikilen ağacında, yetişen gencinde hakkım ve emeğim vardır*" diyerek vurgulamaktadır.

²² İbrahim Karaer, *Türk Ocakları (1912-1931)*, Ankara 1992, s. 39, Günver Güneş, *İzmir Türk Ocağı Faaliyetleri (1923-1931)*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir 1990, s.134.

²³ BCA. 490.01/151.599.3, s.37-40.

²⁴ BCA. 490.01 (CHP Kataloğu) 365.1535.1, Faik Asal'ın 27 Mart 1950 tarihli CHP Milletvekilliği Aday Formu'ndan 1930'dan 1943'e kadar "altı sene üç ay 23 gün Acıpayam ilçe parti başkanlığı" görevini sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Av. Muzaffer Ersoy ağabeyi Süleyman Ersoy'dan "*Faik Asal'ın milletvekilliği adaylığında İstanbul'dan tanıdığı Hüseyin Cahit Yalçın'ın teşvik ve desteği bulunduğunu*" işittiğini belirtmiştir. Ayrıca Muzaffer Ersoy, Muzaffer Erdem'den "*Asal'ın milletvekili seçildikten sonra, Ankara'da öğrenim gören üniversite gençlerini birçok kez evinde yedirip içirdiğini ve gençlerin her türlü sıkıntıları ile yakından ilgilenerek yardımcı olduğunu*" işittiğini de

döneminde Acıpayam'da olduğu kadar TBMM'nde faal olmamıştır. Meclis faaliyetlerine katılmış, çıkarılan kanunlar için meclis çalışmaları sırasında yalnız oy kullanmıştır²⁵.

Partisi olan CHP tarafından 1946 seçimlerinde Denizli milletvekilliği'ne aday gösterilmemesi Asal'ın kırılmasına yol açmıştır. Milletvekilliğine aday gösterilmemesine rağmen seçimlere bağımsız milletvekili aday olarak katılma kararı aldığını açıklamayı, CHP ile olan ilişkilerinin bozulmasına yol açmıştır.

Asal, 21 Temmuz 1946 seçimlerine bağımsız aday olarak girmiş ve Denizli'den 1, Acıpayam'dan 6205, Buldan'dan 16, Çal'dan 10, Sarayköy'den 435, Tavas'tan 1 oy olmak üzere toplam 6668 oy almıştır. Ancak, aldığı bu oylar seçilmesine yeterli olmamıştır²⁶.

Denizli'de seçimler öncesi CHP'de siyaset yapanların seçimlerde ilan ettikleri bağımsız adaylıklar, parti içinde sıkıntı yaratmıştır. Bu durum, bağımsız aday olanların CHP İl Başkanlığı'nın şikâyeti ile haklarında işlem başlatılmasına neden olmuştur. Asal, bu dönemde seçimlere katılma kararı alan Denizli'deki tek bağımsız aday da değildir. 1946 milletvekili seçiminde Denizli eski milletvekillerinden Emin Aslan Tokat, İl İdare Kurulu eski üyesi Ahmet Akşit ve yine parti üyesi Hakkı Aysal'da bağımsız aday olarak seçimlere katılma kararı almışlardır. Seçimler sonrasında Asal'ın da içerisinde yer aldığı bağımsız milletvekili adayları ile Denizli CHP İl Başkanlığı arasında çok sıkıntılı bir dönem başlamıştır. İl İdare Kurulu tarafından CHP Genel İdare Kurulu'na, parti mensubu oldukları halde seçimde Denizli'den bağımsız milletvekilliğine adaylıklarını koymak, beyanname dağıtmak ve Demokrat Parti (DP) ile birleşerek CHP aleyhine propaganda yapmak suretiyle CHP Tüzüğüne aykırı hareketlerde buldukları suçlamasıyla partiden ihraç edilmelerini sağlamak üzere şikâyet edilmişlerdir²⁷.

---

sözlerine eklemiştir. 1942 Acıpayam doğumlu Emir Hüseyin oğlu Muzaffer Ersoy. (Mülakat:30.01.2007)

²⁵ Asal'ın milletvekili olarak görev yaptığı döneme ait TBMM Zabıt Cerideleri incelendiğinde, çıkarılan kanunların lehinde oy kullandığı listelerden anlaşılmakta ise de, meclis kürsüsünde herhangi bir konu üzerine söz aldığına dair hiçbir bilgi bulunamamıştır.

²⁶ Faik Asal Çivril'den hiç oy almamıştır. BCA. 490.01/151.599.3, s.53.

²⁷ İl İdare Kurulu'nun 26 Temmuz 1946 tarih ve 1/1582 sayılı yazısı ile durum CHP Genel Sekreterliğine bildirilmiştir. BCA. 490.01/151.599.3, s.45. BCA. 490.01/151.599.3, s.11. BCA. 490.01/151.599.3, s.12. Bkz. Tablo 1. Bu tabloda yer alan Ahmet Akşit, Hüsnü Danişment ve Hüseyin Kösoğlu'nun CHP İl İdare Kurulu Başkanlığına verilen 25 Temmuz 1946 tarih ve 956 sayılı yazı da Demokratlar yanında yer aldıkları bilgisi de yer almıştır.

İl	Adı Soyadı	Görevi	Nedeni	Düşünce
Denizli	Ahmet Akşit	Parti İl İdare Kurulu üyesi	Milletvekili Seçimi	Demokrat listede adı var. Bağımsız
"	Hakkı Aysal	Halkevi üyesi	Milletvekili Seçimi	Bağımsız
"	Emin Aslan Tokat	Eski milletvekili	Milletvekili Seçimi	Bağımsız
"	Faik Asal	Eski Milletvekili	Milletvekili Seçimi	Bağımsız
"	Hüsnü Danişment	Kaklık Köyü parti üyesi	Milletvekili Seçimi	Bağımsız
"	Hüseyin Kösoğlu	Parti İlçe İdare Kurulu Üyesi	Milletvekili Seçimi	Bağımsız

TABLO 1

İl İdare Kurulu, Asal ile ilgili durumu değerlendirirken koyduğu bağımsız adaylığını önce geri çektiğini ve aday listesinin ilçe idare kuruluna tesliminden bir gün sonra acele tel ile tekrar adaylığını koyduğu üzerinde özellikle durmuştur²⁸. Gerçekte Asal'ın partisiyle arasında sıkıntılı durumun doğmasında en etkili gelişme, Asal'ın bağımsız adaylık hususunda takındığı tutum ile CHP milletvekili adaylarına gidecek oyları azaltarak, DP adayı Reşad Aydın'ın milletvekili seçilmesine dolaylı katkı yaptığı düşüncesi olmuştur. Bu gelişmeyi en iyi ortaya koyan seçim değerlendirme yazısında yer alan "...Seçimlerden peyderpey malumat geliyordu. 22 Temmuz 1946 Pazar ertesi saat 12 de son durum partimiz lehine idi. Ve Akça dahi Demokratlardan 10 bin oy ileride iken saat 12,30 da Acıpayam'dan alınan neticede listede görüldüğü üzere Reşad Aydın'ya (16) bin oy verilmesi ve Behçet Uz'u bile yarı nispetinde çıkması ve nihayet tasnif sonucu bizi birden bire şaşırtmış ve derhal bu işin mürettep olduğu kanaatini vermiştir" değerlendirmesidir²⁹.

²⁸ BCA. 490.01/151.599.3, s.48.

²⁹ BCA. 490.01/151.599.3, s.50.

CHP Genel Sekreterliği, parti mensubu olduğu halde seçimlere bağımsız adaylık koyanların ifadelerinin alınarak, İl İdare Kurulu'nun görüşüyle kendilerine gönderilmesini istemiştir³⁰. Asal, İl İdare Kurulu'nun 1946 seçimlerinde milletvekili seçilen eski il başkanının etkisiyle tarafsız kalamayacağını düşünerek, savunmasını Denizli CHP İl Başkanlığı yerine, doğrudan CHP Genel Sekreterliği'ne göndermeyi tercih etmiştir. Asal, savunmasında öncelikle milletvekili adaylarının belirlenmesi sürecinde her türlü olumsuz tutum ve davranışın sergilendiğini, ancak kendisinin partisine olan bağlılığında en küçük bir zayıflık olmadığını belirtmiştir. Tüzüğe aykırı olarak bağımsızlığını ilan etmesinin birinci nedenini "...Buraya, Acıpayam'a anasının buralı, kendisinin burada doğmuş olduğunu bahane ederek (Demokrat) deye (Bağımsız) diye (CHP)nim deye --Reşat Aydınlı- adında birisi geldi.. Geçen sene hukuk tahsilini bitirdiğini söyleyen ve şimdiye kadar bulunduğu, okuduğu yerlerde, mekteplerde eyi bir şöhret bırakmadığı anlaşılan (toy)luğuna rağmen atıcılıkta, kandırıcılıkta, palavracılıkta mahir olan bu ANA'dan hemşerinin kahvelerde, çarşılarda, pazarlarda etmediği hezyan, söylemediği yalan, tahkir ve taarruz etmediği teşekkül, şahsiyet ve mukaddesat kalmadığı söyleniliyor, duyuluyor, işidiliyordu... Buna karşı hükümet seyirci... C.H.P. rüesa ve mensuplarında bir önleme, canlı bir hareket yoktu, görülüyordu. Parti müfettişliğinden milletvekillerinden gelen giden yoktu.. Bu arkadaşlar acaba bir vazife ile muvazzaf değiller mi idi? Reşat Aydınlı meydanı tamamıyla boş bulmuş istediği gibi ve istediği yerde atını koşturuyor, koşuyordu. Eski milletvekilleri hadisatın tecellisine intizâre tamamen sükût ve inzivayı tercih etmiş... Yeni heveskârlarda açılacak yeni ufkun hayalile şahısları için geziyor, dolaşiyor. bir şeyler okuyup söylenüp gidiyorlardı... Arada kaybolan unutulmuş yalnız bir şey vardı: C.H.P." şeklinde duyduğu rahatsızlığı açıklıkla dile getirerek göstermiştir³¹.

Asal, bağımsız adaylığının ikinci nedeni olarak, Denizli milletvekili Dr. Hamdi Berkman üzerinde durarak; "Partinin dört devreden beri ısrarla tuttuğu ve intihap kabiliyetinin yüksek olduğunu zannettiği ve halen yine milletvekili olarak götürdüğü Dr. Hamdi Berkman'ın, kain biraderi ve Toprak Kanunu düşmanı olan Tavashoğlu Refet'in başkanlığında ve yine Bay Hamdi'nin bacanağı ve Denizlinin öteden beri en zalim ve en azılı muhtekiri olan Cillov oğlu Fehminin ve hempalarının üyelikleri altında Denizli'de (Demokrat) parti kurulmuş; müessir bir surette faaliyete geçmiş bulunuyordu..." diyerek belirtmiştir. Faik Asal, Dr. Hamdi Berkman'ın DP'nin kurucuları arasında yer alan kayınbiraderi

³⁰ BCA. 490.01/151.599.3, s.44.

³¹ Asal'ın CHP Genel Başkan Vekili'ne yazdığı 10 Eylül 1946 tarihli yazı. BCA. 490.01/151.599.3, s.34-35.

ve bacanağını bile engelleyemediği halde, CHP'den aday yapılmasından üzüntüyü duyduğu anlaşılmaktadır³².

Asal'ın bağımsız adaylığı konusunda üçüncü nedeni, aday gösterilerek milletvekili olan eski il başkanı Hulusi Oral üzerinde durarak "...Hulusi Oral'ın ataklıktan, palavracılıktan, muhitini, sağını solunu kırmaktan incitmekten başka nesi vardı? Zaten bu anarşi, aksulamel hep bu arkadaşın yüzünden değil midir? İl Belediye seçiminde hercümerc olan parti adaylarının listesi bunun yüzünden felce uğramadı mı? Kendisi en başta olduğu halde yedeklerin en gerisine düşmedi mi?.. Muhitinde dahi belediye seçiminde muvaffak olamayan ve mülhakatta hiç sevilmeyen bu arkadaşın sevgisi, saygısı, intihap kabiliyetinin bulunduğu nereden hükümlü?... " sözleriyle göstermiştir. Ayrıca bu durumu belirtirken yazdığı savunmasında Fahri Akçakoca Akça'nın da aday gösterilmesinin doğru olmadığı kanaatini belirtme gereği hissetmiştir³³.

Bağımsız aday olmasının dördüncü nedeni olarak, Acıpayam İlçe Başkanı'nın kendi hesabına çalışmasını ve 18 Temmuz'da adayların ilan edildiği listenin Acıpayam'a gelmesiyle gerilen ortamı göstermiştir. Asal, ayrıca bu gerginlik üzerine ilçe başkanının, parti müfettişi ve il başkanı ile görüşmek için Denizli'ye gittiğini, ancak mevcut durumda saatler ve günler geçmesine rağmen herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmiştir. Reşat Aydın'ın çalışmalarını gördükçe soğukkanlılığını sürdürmekte ve durumu kabullenmekte zorlanmış olan Asal o anlarını "...Temmuz 19, Saat 8. O anda kafamda bir şimşek: bağımsız adaylığımı koymak! İmarı için inkişafı için ve her iyi şey için yirmi senedir canımla, başımla ve bütün kalbim ve ruhumla uğraştığım ve çalıştığım bu memleket halkının bana sevgisi, inanı ve itimadı vardı. Bu güvene binaen bağımsız adaylığımı koymak suretiyle bunun karşısına çıkmak, oylarını parçalamak, kırmak, bunu buradan kazandırmamak lazımdı. Bende öyle ve bu maksatla koydum..." sözleriyle ifade etmiştir. O günkü hareket tarzını nasıl belirlediğine açıklık getirmesi açısından bu sözler önemli olsa gerektir. Asal açıklamasının devamında, seçimin yapılacağı 21 Temmuz sabahında bile CHP İlçe Başkanlığı tarafından Acıpayam İlçe Merkezi'nde seçim için bir hazırlık yapılmadığını, Halkevi'ne gittiğinde kendi müdahalesi ile gereken hazırlığı yaptırdığını ve seçimin usulünce yapılması için de ayrıca çaba sarf ettiğine dikkat çekmiştir³⁴. Bu savunma

³² BCA. 490.01/151.599.3, s.35. Asal'ın kullandığı ifadelerde var olan keskinlikte, partisiyle ilişkileri bozulan bir siyasinin kırgınlığı ve kendisini savunma durumunda kalmasından kaynaklanan duygu yoğunluğunun olumsuz tesiri olduğu açıktır.

³³ BCA. 490.01/151.599.3, s.35.

³⁴ Adaylığı İl Kurulu'na 20 Temmuz 1946'da ilan edilmiştir. Kendisi bir günde ancak 7-8 köyü propaganda amacıyla ziyaret edebilmiştir. Bu durumu milletvekili genel

çerçevesinde ifade edilen hususlar genel olarak değerlendirildiğinde, 1946 seçimlerinde CHP'den aday gösterilen milletvekili adayları ile mevcut partililer arasında düşünce farklılıkları olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca CHP'nin 1946 milletvekili seçimlerine Denizli'de ciddi parti içi sorunlarla birlikte girdiği de görülmektedir.

Asal'ın savunmasına karşın İl İdare Kurulu'nun değerlendirmesi; Asal'ın Acıpayam İlçe Başkanı Mehmet Ali Akıncı'nın devamlı kendisi için çalıştığı ve parti reisi ile görüşmek üzere Denizli'ye gittiğini belirtmesine rağmen, Mehmet Ali Akıncı'nın böyle bir teşebbüsünden İl İdare Kurulu'nun haberi olmadığı yönünde olmuştur. Ayrıca, Acıpayam'da seçimler sırasında yaşanan aksaklıkların partiden kaynaklanmadığı, Reşat Aydın'ın tutum ve davranışları ile Acıpayam halkı üzerinde oluşan olumlu veya olumsuz propagandaların etkisiyle geliştiği üzerinde durulmuştur. İl İdare Kurulu, Asal'ın bağımsız milletvekilliği adaylığı kararının kesin ve açık bir şekilde "...sırf menfaat mülahazasından doğmuş bir teşebbüs..." olduğu tespitine yer vermiştir³⁵. Bu değerlendirmeler İl İdare Kurulu ile Asal arasındaki ilişkilerin seçimler öncesinden koptuğunu ortaya koymaktadır.

Asal, 23 Ağustos 1946'da tebellüğ ettiği şikâyet üzerine savunmasına başvurulduğuna dair yazıya, 1 Eylül 1946'da savunmasını yazarak cevap vermiştir. Savunmasını 5 Eylül 1946'da göndermesine rağmen, uzun zaman geçtiği halde gelişmeler ile ilgili herhangi bir cevap alamamıştır. Bu süreçte Asal, partisiyle ilişkilerinin iyi olmamasından kaynaklanan rahatsızlık yanında, ciddi bir malî sıkıntı içerisinde yaşam mücadelesi sürdürmeye başlamıştır. Savunmasına cevap alamaması ve içinde bulunduğu mali sıkıntıya bir çözüm yolu bulamaması nedeniyle 7 Aralık 1946'da CHP Genel Sekreteri Hilmi Uran'a uzun bir yazı yazmıştır. Yazısında temiz ve dürüst bir geçmişe sahip, ülkesi ve partisi yolunda büyük hizmetler yapmış ve yapmaya çalışan bir kişi olarak, kendisinden istifade yoluna gidilmemesine üzüldüğünü belirtmiştir. İçerisine düştüğü maddi sıkıntılar nedeniyle Asal, Acıpayam Devlet Orman İşletmesi'nde 170 lira ücretle çalıştığı, kesintiler çıktıktan sonra 151 lira 57 kuruş ile geçinmek durumunda kaldığına dikkat çekmiştir. Ayrıca, kendisine dava vekili olarak Orman İşletmesi'ne tayini esnasında dışarıdan da iş alabileceği kaydı yer alıyorsa da, ticaret memleketi olmayan Acıpayam'da son üç ayı dikkate aldığına 100 lira bile kazanamadığını ve ciddi geçim güçlüğü çektiği üzerinde durmuştur. Kendisi için uygun bir iş temin

seçimi 21 Temmuz 1946 yapılacağından "...Bir günde ne olabilir di?.." şeklinde değerlendirmiştir. BCA. 490.01/151.599.3, s.36-37.

³⁵ BCA. 490.01/151.599.3, s.26.

edilemez ise, hiç olmazsa Orman İşletmesi'nden aldığı aylık ücretin iki yüz elli ya da üç yüz liraya çıkarılmasını istemiştir³⁶.

Milletvekilliği sonrası sıkıntı içine düşmüş olan Asal'ın CHP Genel Başkan Vekili Hilmi Uran'a müracaat ile³⁷ kendisine uygun bir iş temini amacıyla yaptığı girişim hiçbir sonuç getirmemiştir³⁸. Faik Asal, milletvekilliği sonrası yetersiz bir geliri olmasına rağmen Acıpayam Orman İdaresi dava vekilliği görevini iki buçuk yıl sürdürmüştür. Geçen iki buçuk yılda mali sıkıntısı giderek arttığı için CHP Genel Sekreteri Hilmi Uran'dan ücretinin hiç olmazsa 100 lira zam ile iyileştirilmesini istemiş³⁹ ise de ücretinde iyileşme yapılması yönünde bir gelişme görülmemiştir.

1946'da Burdur'un Yeşilova İlçesinde dava vekilliği yapan Asal⁴⁰ 1947 Acıpayam İlçe Kongresinde İlçe İdare Kurulu üyeliğine seçilmiştir. Asal'ın, 1946 seçimleri sonrası başlatılan işlemler ve gelişmeler nedeniyle İlçe İdare Kurulu'na seçilmesi ile nasıl bir yol izleneceği sorunu ortaya çıkmıştır. İl İdare Kurulu'nun Asal hakkında ceza tatbik edilip edilmediğinin bilinmemesi nedeniyle, görevin tasdikinde tereddüt edildiğinin bildirilmesiyle durum incelenmeye ve nasıl bir yol izleneceği araştırılmaya başlanmıştır⁴¹. İşlenen suçlar hakkında parti tüzüğünde zaman aşımı kaydı bulunmadığı bilinmekle birlikte, bu yazıya olumlu ya da olumsuz bir cevap alınamamıştır⁴².

Savunmalarının alınması süreci, yazışmalar nedeniyle uzamıştır. Savunmaların alınması ile 1946 seçimlerinde tüzüğe aykırı hareket

³⁶ BCA. 490.01/151.599.3, s.25. Bu yazı, bir milletvekilinin içinde bulunduğu durumu çok samimi bir şekilde ortaya koymasından çok önemli olsa gerektir.

³⁷ Faik Asal'ın 17 Haziran 1948 tarihli CHP Genel Başkan Vekili Hilmi Uran'a müracaatında ilk olarak; Ziraat Bankası İdare Meclisi'nde bulunan boş üç üyelikten birine atanma hususunda, eğer bu mümkün olmaz ise bir başka kuruluşun üyeliğine, eğer bu da mümkün olmaz ise Orman İdaresi Dava vekilliğindeki 170 lira ücretin 250-300 liraya yükseltilmesi talebinde bulunmuştur. BCA. 490.01/151.599.3, s.5.

³⁸ CHP Genel Başkanvekilliği tarafından verilen 29 Haziran 1948 tarihli Hilmi Uran'a ait "özel" cevapta; parti olarak bu işlerle uğraşmadığını, hükümete en açıkta kalan arkadaşlarının listelerinin verildiğini, kendisinin bir vaatte bulunmamakla birlikte durum ile ilgileneyeceği belirtilmiştir. BCA. 490.01/151.599.3, s.3 ve 4.

³⁹ Asal'ın 1 Şubat 1949 tarihli CHP Genel Sekreteri Hilmi Uran'a yazdığı yazı. BCA. 490.01/151.599.3, s.2, BCA. 490.01/151.599.3, s.53/1.

⁴⁰ BCA. 490.01/151.599.3, s.40.

⁴¹ BCA. 490.01/151.599.3, s.12. Denizli İl İdare Kurulu Başkanlığı Faik Asal'ın durumu hakkında 12 Ocak 1948 gün ve 1/697 sayılı yazı ile görüş istemiştir. BCA. 490.01/151.599.3, s.18.

⁴² Yapılan yazışmalar içerisinde nasıl bir karar alındığına dair bir belgeye ulaşılamamıştır.

edenler hakkında karar alınmak üzere oluşturulan diğer tüm dosyalar ile, bu dosyada parti genel merkezinde uzun süreli beklemeye alınmıştır⁴³.

Şikâyet ve savunmanın üzerinden uzun bir süre geçtikten sonra CHP Genel İdare Kurulu kararını vermiştir. Savunmaları alınan kişilerin fiillerinin sabit olması nedeniyle parti tüzüğü'nün genel hükümleri ve parti disiplini uyarınca partiden ihraçları beklenmesine rağmen, adı geçen dört kişinin eski partili olmaları ve partiyle bağlarını sürdürmeleri hafifletici neden olarak görüldüğü için, partiden geçici çıkarma cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir⁴⁴.

Asal, 1946 milletvekili seçimlerinde parti tüzüğü'ne aykırı davranış gösterdiğinden dolayı CHP Genel İdare Kurulu tarafından partiden geçici olarak çıkarılmasına yönünde 12 Şubat 1948 tarihli alınan kararın kendisine tebliğ edilmesiyle büyük bir üzüntü duymuştur. Bu üzüntü'nün etkisiyle yıllarca hizmet ettiği ve milletvekilliğine kadar görev aldığı partisinin umumi üyeliği görevinden 9 Mart 1948'de istifa etmek durumunda kalmıştır⁴⁵.

Asal, istifa dilekçesinde 1 Eylül 1946'da yaptığı savunmasında yer alan "...hadisenin, parti lehine ani hadiselerde alınması icap eden ani tedbirlerden ibaret bulunduğu ve aykırı hareket olmadığı izah edilmiş, belirtilmiş olmasına rağmen..." ifadesine yer vermiştir. 12 Şubat 1948 tarihli karar ile partiden geçici olarak çıkarılmasını "esefle" karşılayarak, "... kararı bizzat kendim tamamlamak suretiyle bugünden itibaren..." diyerek partisinden istifa ettiğini belirtmiştir⁴⁶.

Dava vekilliği yapan Faik Asal, 1950 seçimlerinde Denizli milletvekilliği için adaylık müracaatında bulunmuşsa⁴⁷ da bu müracaatı olumlu sonuçlanmamıştır.

Hayat mücadelesi içerisinde hem kendi geçimini sağlamak, hem de millete hizmet etmek yolunda onurlu bir ömür geçiren Faik Asal 27 Haziran 1958'de ebediyete intikal etmiştir⁴⁸.

⁴³ CHP Genel Sekreterliği'nin 19 Eylül 1946 gün ve 2/92742 sayılı yazılarıyla ilgili şahısların savunmalarının alınması istenmiştir. BCA. 490.01/151.599.3, s.12.

⁴⁴ BCA. 490.01/151.599.3, s.9. Zaman aşımı da dikkate alınmıştır. BCA. 490.01/151.599.3, s.11.

⁴⁵ BCA. 490.01/151.599.3, s.7.

⁴⁶ BCA. 490.01/151.599.3, s.8.

⁴⁷ BCA. 490.01 (CHP Kataloğu) 365.1535.1.

⁴⁸ 1950-1958 yılları arasındaki faaliyetleri hakkında bilgi bulunmamaktadır.

Sonuç

Mehmet Faik Beyin genç yaşta Acıpayam'dan ayrılmasıyla Denizli, İzmir ve İstanbul'daki gurbet hayatı başlamıştır. İstanbul'da idadi hayatını çeşitli nedenlerle tamamlayamamasının ardından, kayıt olduğu Eczacılık Mektebi'ni de bitirememiştir. Türk siyasi yaşamının önemli bir dönemi olan II. Meşrutiyet döneminde İstanbul'da bulunması ve Tanin Gazetesi'nde çalışmış olması, Mehtâb ve Şebtâb adlı mecmuaların yayımlanmasına katkı yaparken bir döneme şahitlik yapmasını da beraberinde getirmiştir.

Acıpayam'a döndükten sonra ilçenin ileri gelen bir şahsiyeti olarak, memleketinin sivil ve resmi kuruluşlarında görev almıştır. Türk Ocakları Acıpayam Şube Reislîği, CHP Acıpayam İlçe Başkanlığı, Acıpayam Belediye Başkanlığı gibi önemli görevlerde bulunmuştur. Bu görevleri esnasında Acıpayam'ın ihtiyaç duyduğu hizmetlerin gerçekleştirilmesine önemli katkılar yapmıştır. Tek parti yönetiminin son dönemi ile çok partili siyasi hayatın başlangıç döneminde milletvekili olarak TBMM'nde bulunmuştur. Asal'ın özellikle 1946 seçimlerinde tekrar milletvekili olma yönündeki arzusuyla Acıpayam'da yaşanan gelişmeler, çok partili döneme geçişin yerel siyasette sancısız olmadığını göstermesi açısından önemlidir. Seçimlerde partisinden milletvekili adayı gösterilmemesi nedeniyle Asal'm, bağımsız aday olması ve sonrasında yaşananlar, genel siyasetin dışında yerel siyasetin de bir o kadar hareketli ve çekişmeli olduğunu göstermiştir.

Asal'da birçok insan gibi, hayatın içerisinde bir o yana bir bu yana savrulmuştur. Acıpayam'dan İstanbul'a, İstanbul'dan Osmanlı Devleti'nin farklı yerlerine savrulan Asal, her yerde ülkesinin ve halkının hizmetinde olmuştur. Onurlu bir hayat mücadelesinden yana olan Asal'ın milletvekilliği sonrası ciddi mali sıkıntı içerisinde bulunmasına rağmen, ölümüne kadar hayat mücadelesini bırakmaması ve daima açık sözlü olması kendinden sonraki nesiller için iyi bir örnek teşkil etmiştir.

MEHMET FAİK ASAL'A İLİŞKİN BAZI BELGELER

Bu (Emtap) Mecmuası,

1908 - 1324 Mesrubiyyat İnkılabını Müteakip, Hüseyin Cahit, Hüseyin Kazım ve Tevfik Fikret Beyler tarafından Çıkarılan (TANIN) Gazetesinde Bulduğum Sırada Yani Bundan Tam 43 sene Evvel Mesul Müdürlüğüm Altında İntisar Sahasına Çıkarılmış Edebi, Fenni, İhtimali Teceddüt ve İnkılabî Fikriye Hadim Bir Mecma'dır . ve Bence Manevî Kıymeti Pek Büyük'tür . Eski, Müteasip ve İnticafî Ehlîyyetle Cebaretle Mücadele Etmeyi, Millî ve Medenî Bir Gaye Edilmiştir . Etrafına Topladığı Bir Çok Güzide Gençlerle Bu Gayenin Elde Edilmesini Çalışmıştır .

Tarafımızdan Gösterilen Bu Medenî ve İnsanî Cesareti Hazmedemeyen (Karakuvvet) denilen İRTİCA kuvvetinin Başına Teşkil Eden (Mesihat = Şühudisizlik) Makamının Divanı Harbî Ürîî'ye Yazdığı Müteaddit Tezkereler Neticesinde , Gazetenin Kapatılmasına, Müdür ve Muahharılarının Divanı Harp Mahkemesine Sevkinde Karar Verilmiştir .

Neticede, Benim'le Muahharılardan İskender Fahraddin'in Beratına ve Mehmet Hadinin Divanı Harbî Ürîî Harpîne Tebidine Karar Verilmiştir .

Maalesef, Hâlen Baki Olan Bu Kör, Köhne ve Softa Zihniyyetini Yıkarak Nasip Olunamamıştır .

Asırlarca Bu Asil ve Kahraman Milleti , ilimsiz, fenbi ve Medeniyyetsiz Yaşamalarını, Geri Kalmasını Anıl Olan X (Karakuvvet)in Engliup Edilmesini (Atatürk) Gençliğimizin X Hammetli Çuoçlarına Bırakmış Görmek Bile Bizim İçin bir Zafar ve Nazharîyyet ve Atı İon'de Bir Esgaret Telakki X Edilebilir . Yaşasın Gençlik ve Genç Fikirler .

26/11/954

Faik Asal

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E SAVRULAN BİR HAYAT:
MEHMET FAİK ASAL (1889-1958)

1013

Acı Dayanam
17/6/1948

Sayın Hilmi Uram : C.H.F. Genel Başkan Vekili

Ankara

Çok Sayın Büyüğüm ve Aziz Üstadım,

Burada, Hayatımın Yeğane Tesellisi Olan 60 senelik Ömrümün Temizliğinden, ve Bütün Hayat Boyunca Kısmen Nevzii'de Olsa Millet ve Memleketin İnkışafı Uğrunda Yapılan Mücadelelerden, Jemalilik Hayatımdan, Devanli ve Pasifasız Olarak Geçen İl Genel Meclisi ve Bulut Enümen Azalığımdan, 25 senelik Davavetliliği Mesleğinden, İdari, siyasi ve İctimai Teşekküllerdeki Mesailerimden ve Geçen Evrede MİLLETVEKİLİ Sıfatıyla Dilkece Encümenindeki ve İntihap Dairemizdeki Hizmetlerden ve Hayatımın 30 senesi Yakından ve Uzaktan SİZİN Yolunuzda ve İzinizde Geçtiği ve Malum Bulduğum için Tekrar, tekrar Bahsederek Başınızı Ağrıtabak Değilim .. Yine Hareket Tarzım, Kanaat, Sadakat, İnan ve İyman Kuvvetim Zerrece Sarılmış Y Değil, Her yerde Sizi Takip Etmektedir . Gazilerinizden, BÜYÜK, vatanperverane ve Memleketşumul Kutuklarımızdan Gurur Duyuyor, Teşekkür, Kuvvet ve Kudret Buluyorum ... Bazı Yazılarımı Cevap Almasam Y Dahi Yine Sizinle, Sizin İzininizdeyim . Mektep Hıvası, Mektep Ruhı ve Aziz Şair Arkadaşım (Celal)in Ruhı ve Çeşme Samimiyeti ve Hayatı.. Bunları Kalbden, Ösülden Çıkarmak Mümkün mü ? ..

Tasdiğatından Maksat Şudur :

Ankaradan Bazı Arkadaşlardan Aldığım Mektubda :

(Ziraat Bankasında İdare Meclisinde Üç Azalıklı Münhal İmiş, Buralara PARTİ Tensip ve Kayıplı İderse, Bizim Gibi Açıkda Kalan Milletvekilleriñden Tayin Edilecekmiş, Sen'de Muracaat et ..) deyolar. Bu Husuda Çok Düşündüm : ~~SENİN İZİNİNİZDEYİM~~ .. Cünden Güne Hayat Şartlarının Zorlaşmakta ve Fakir Olan Memlekette Vekaletle Takip Edilecek Devanın Hiç Mesabesinde Olmasına, ve Orman İdareci Davavetliliğinden Alınan Ücretin'de Mağizetimize Kafi Gelsemekte Bulunmasına ve Bu Sebelle İhtiyacın Tazyıklı Altında Bunalmakta Olmamıza Binaen Keyfiyeti, Hem 30 senelik Büyüğüm ve Hem'de PARTİ'nin En BÜYÜĞÜ Olan Zatı Devletimize Arz ve İltica Etmek Mecburiyet ve Zaruretini Dudum .. Memleketin Sıaat ve İktisadiyatıle En Çok Z Alakası ve Yeğane Müessesesi Olan Bankanın Meşgüliyet Sahasına Olan Vukufum ve Uzun Seneler Lekesiz Olan Millet ve Memleket işlerinde Hizmet ve Sadakatına Binaen :

1--: Buradaki Azalıklardan Birisine,
2--: Yahüt, Buna Mümasil Teşekküllerden Birinin Azalığına,
3--: Veyahut, bunlarda Olmadığı Takdirde; Orman Davavetliliğindeki 170 lira Ücretin 250-- 300 liraya İbلاغına,
Yüksek Atıfet ve Delaletinizden İstirham Ederim ..

Devlethanemizdeki Vad'inise ve Geçmiş Terihi Samimiyet, İtimat ve Teveccühünüzde Dayanarak Beni Hatırlamadan ve Himayenizden Uzak Tutmamızı rica İder derin ve ebedi Saygı ve Sevgilerimle Ellerinizden Öper, Muvaffakiyetinizi Dua İderim .

Acı Dayanam

denizli eski Milletvekilleriñden, Orman Devlet İşletmesi Davavetlili : Faik Asal

Faik Asal

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

DENİZLİ İLİ KURULU BAŞKANLIĞI

SAYI

896

GENEL ANKİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

C.H.P. Genel Sekreterlik Yüksek
Makamına

12.1.3.1948.

C. H. P. GENEL SEKRETERLİĞİ	
T. 22.3.1948	GEM
DOSYASININ NO 79835	
T. N. K. A. R.	

20/2/948 tarih ve 2/7839 sayılı yazı karşılığıdır.

Milletvekili seçiminde tüzüğüme aykırı hareketleri sabit olan eski Milletvekillerinden Faik Asal; muvakkat çıkarma hakkındaki genel idare kurulunun 12/2/948 tarihli kararının kendisine tebliğ edilmesinde müteessir olanak bu muvakkat çıkarma kararını bizzat kendisi tamamlamak suretiyle partimizin umumî üyeliğinden istifa ettiğine dair olan 9/3/948 tarihli yazısının bir örneği bağlı olarak sunulmuştur.

Keyfiyeti idare kurulumuzun 16/3/948 tarih ve 574 sayılı kararıyla yüksek bilgilerinize arz eder, Saygılar sunarım.

C.H.P. İl İdare Kurulu Başkanı

Esat Aymaklı

E. Kaymaz

S. S. S. S.

26.3.1948

B. 2/11.5.

A. C. 7

NOT: Faik Asalın istifasını kayıtlı olduğu ocak başkanlığına vermeleri kendisine bildirilmiştir.

S Ü R E T

10. Payamıs/Wart/948

C.H.P. İl İdare Kurulu Başkanlığına

Denizli

GENEL ANKİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET HALK PARTİSİ

Milletvekili seçiminde tüzüğe aykırı hareketten dolayı (muvakkat çıkarma) ile cezalandırılmamıza, genel idare kurulunun -işaretimiz üzerine 12/2/948 günlü toplantısında karar verilmiş olduğuna dair olan ve 3/3/948 tarih ve 1/803 sayılı zeyilnameleriyle tebliğ buyrulmuş genel sekreterliğinin 20/2/948 tarih ve 2/7839 sayılı yazısı örneği 6/3/948 tarihinde posta vasıtasıyla alınmıştır.

Bu iş hakkında genel sekreterliğe gönderilmiş olan 1/Eylül/946 tarihli savunmada, keyfiyet gayet uzun ve açık olarak bildirilmiş ve hadisenin, parti lehine ani hadiselerde alınması icabından ani tebliğlerden ibaret bulunduğu ve aykırı hareket olmaması için izah edilmiş, belirtilmiş olmasına rağmen (muvakkat ihraç) kararının verildiği BŞEPT'e müşahade edilmiştir.

Aşağı kademelerin derdini, durumunu, halkın huzetini ruhiyesini dinlemekten, takdirden uzak ve bu gibi hadiselerde parti lehine mahallinde alınan ani tebliğleri, aksi telakki eden bu masubası zilliyeti karşısında verilen (muvakkat ihraç) kararını, bizzat kendisi tamamlamak suretiyle bu günden itibaren C.H.P. Umumî üyeliğinden istifa ettiğini oevaben arz eder, Saygılar sunarım.

Eski Denizli Milletvekili
Faik Asal

aslı gibidir-17/3/948

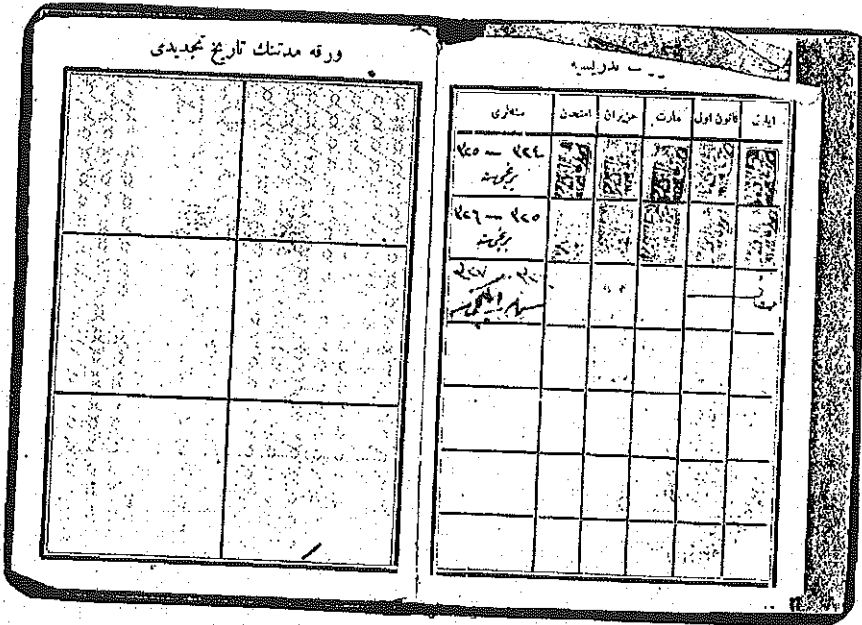
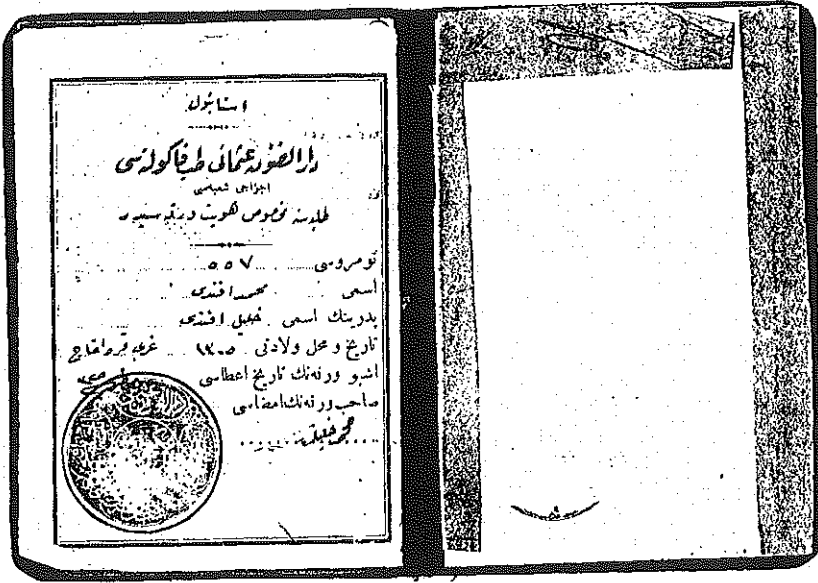

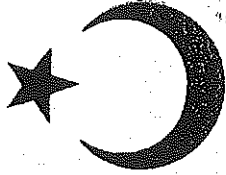
OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E SAVRULAN BİR HAYAT:
MEHMET FAİK ASAL (1889-1958)

1015

Denizli Milletvekili seçimine ait liste

S I R A N O :	Adayın Adı ve Soyadı		Denizli	Acapayam Balda	Çal	Çivril	Sarayköy	Davos	Toplamı	
	Seçmen Sayıları	Kadın Erkek								
			14884	16365	7013	4245	6796	7072	15202	81776
			12492	12620	8288	4185	5847	5672	12335	47185
		Toplamı	27376	28985	13301	8832	12519	12744	24670	128961
			841	11764	5047	3825	3945	8922		
		Toplamı	17894	20351	7048	6657	7841	8432	18321	98132
		% de Nispeti	% 86	% 70	% 53	% 71	% 58	% 66	% 66	% 66
1	Behçet Uz		10421	9143	6841	11376	5291	4946	14173	61991
2	Cemâl Çalgüner		7131	8238	4199	14992	5401	3826	13274	57055
3	Cemâl Cemâl Üncek		6170	5872	6804	3588	5162	5865	13913	45154
4	Hüsnü Oral		5169	4899	5949	3555	5010	1892	13198	44659
5	Abdül Ege		4921	7029	4522	3499	5198	3579	12888	41066
6	Hamdi Berkman		4729	6816	3215	4476	5238	2724	13562	40848
7	Naili Kuvuka		6485	4669	3872	3882	5225	3594	12891	40597
8	Reşat Aydınllı		9554	16090	1272	1247	1942	1750	2796	34893
9	Fahri Akokos Akca		3555	2956	2804	2030	5092	1398	11039	28492
10	Ali Çobanoğlu		6822	6189	1228	78	1958	1445	6689	24419
11	Ahmet Akşit		6985	1134	1102	10540	2007	695	1613	24210
12	Rafet Davasloğlu		7892	4042	1174	11-80	1951	1724	2841	17465
13	İsmail Hadımlıoğlu		7957	1987	35	270	1881	1403	1365	14881
14	Ziya Gökalp		579	-	27	1223	466	22	14	13443
15	Orhan Vural		832	-	25	10032	1144	41	19	11553
16	Hüsnü Demirent		5270	1242	14	240	1888	1138	985	10770
17	Hakkı Aysel		1365	-	2768	4926	36	550	226	9881
18	Yusuf İleri		4566	1154	1326	226	20	1527	493	9451
19	Hüseyin Kuvukoğlu		5253	1302	14	53	1004	606	240	9135
20	Hilmi Bozkurt		1	7088	4	13	347	1480	1	6954
21	Mehmet Tarhan Tokar		2268	-	2228	1278	7	257	19	7255
22	Faik Asal		1	6205	16	10	-	425	1	5668
23	Emin Aslan		502	464	12	11	4	4818	403	6044
24	İsmail Ege		2517	-	37	179	392	229	138	3692
25	Hilmi Yarımlı		22	3424	-	11	-	1	2	3450
26	Adem Oral		1802	-	-	565	8	-	126	2591
27	Ali Rıza Gürel		1056	1106	2	34	4	71	54	2337
28	Rıza Yusuf Başkaya		1108	-	-	1185	-	-	-	2293
29	Tüfek Şimşek		2144	-	11	17	34	15	12	2223
30	Cevdet Saracoğlu		408	-	10	-	7	31	-	456
31	Muharrem Bababallı		1224	-	52	19	11	101	498	1904

NÜFUS HÜVİYET CÜZDANI

5

*

No: 581557

51

bu fotoğraf otuz iki sayfadır.

327

91

T. C.

Aile ismi, yani
lâkab ve şöhreti

Asal

Adı

Mehmet Faik

Babasının adı

Abd. Garip İzzet
Habib İzzet

Anasının adı

Nicmeh

Doğum yeri

Edirne

Doğum tarihi

1325 R. / 1808 M.

92

93

Dini	İslam
Mezhebi	Hanefi
Meslek ve içtimal veriyeti	
Medeni hali [*]	İzli Evli
Boy	1.70
Göz	Yerli
Renk	Buğday
Vücutçe sakatlığı vaya noksanlığı:	Yok
[*] Yani bekâr mı? evli mi? dul mü? boşanmış mı? boşanmış mı?	

94

Nüfus kütüğüne yazılı olduğu yeri	
Vilâyeti	Edirne
Kazası	Edirne
Nahiyesi	
Mahalle veya köyü	Edirne
Sokağı	
Hane No.	211
Cilt No.	1
Sahife No.	100